

PRIJEDLOG ZAKONA O UVOĐENJU EUROPSKE ZADRUGE

– SOCIETAS COOPERATIVA EUROPAEA (SCE)

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o uvođenju europske zadruge - Societas Cooperativa Europaea (SCE) sadržana je u članku 2. stavku 4. podstavku 1. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 41/2001 – pročišćeni tekst i 55/2001).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM, TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM OVOGA ZAKONA PROISTEĆI

1. Ocjena stanja

Zadruga je poseban oblik poduzetništva, nastao u Europi sredinom 19. stoljeća. Posebnost zadružnog poduzetništva očituje se u tome da primarni cilj poslovanja zadruge nije ostvarenje dobiti, nego ostvarenje gospodarskih i drugih interesa članova, te u primjeni sljedećih temeljnih principa:

- ✓ u prvom planu poslovanja je čovjek, a ne kapital
- ✓ jedino u zadrugarstvu je nadzor i korist od poslovanja "u rukama" korisnika usluga (članova zadruge)
- ✓ temelji se na vrijednostima samopomoći, odgovornosti, demokratičnosti, ravnopravnosti, pravednosti, solidarnosti i brige za lokalnu zajednicu.

Najbolji pokazatelj veličine značenja zadruga u svijetu je činjenica da zadruge imaju preko 800 milijuna članova i preko 100 milijuna zaposlenih (što je 20 % više nego što zapošljavaju multinacionalne kompanije), te da 3 milijarde ljudi, odnosno polovina ukupnog svjetskog stanovništva ostvaruje prihode od zadruga.

Zadruge su važan dio europskoga gospodarstva; preko 132.000 zadruga posluje u Europskoj uniji, s 83,5 mi. članova i zapošljavaju oko 2,3 mil radnika. Rad zadruga ima značajan utjecaj na život građana Europe. One pridonose blagostanju građana, bogatstvu naroda i promoviraju poduzetništvo i međusobnu suradnju poduzetnika.

U Hrvatskoj zadrugarstvo ima bogatu i dugu tradiciju, a počelo se razvijati pod utjecajem zadružne prakse koja je dolazila iz Europe. Prve zadruge osnovane su na hrvatskom tlu prije skoro 140 godina. Zadruge su bile snažne gospodarske institucije, ali i pokret koji je imao utjecaj na politička kretanja. Između dva svjetska rata broj zadruga se najprije počeo smanjivati, ali se krajem tridesetih godina prošloga stoljeća ponovno povećao. Nakon Drugoga svjetskog rata, nove političke prilike i gospodarsko okruženje su, u manjoj ili većoj mjeri, utjecale na smanjenje zadružnih aktivnosti.

Nakon osamostaljenja Republike Hrvatske, donošenjem Zakona o zadrugama 16. svibnja 1995. godine (Narodne novine, broj 36/95), počeo je proces revitalizacije zadruga. Zakon je stupio na snagu 9. lipnja 1995. godine.

Nakon donošenja Zakona o zadrugama, uslijedile su dvije izmjene i dopune. Prvim izmjenama od 13. srpnja 2001. godine (Narodne novine, broj 67/2001), regulirana je opstojnost i usklađivanje stambenih zadruga, a drugim od 25. siječnja 2002. godine (Narodne novine, broj 12/2002), između ostalog, omogućeno je pravnim osobama da budu osnivači zadruga, uspostavljeni su uvjeti za organiziranje zadružnog sustava osnivanjem Hrvatskog saveza zadruga kao krovne organizacije i dr.

Iako su Zakonom o zadrugama riješeni neki od problema u poslovanju zadruga, analiza rada zadruga ukazuje na loš položaj zadruga na tržištu, a što je posljedica: negativnog stava prema zadrugarstvu (povijesno nasljeđe); nepoznavanja i nepoštivanja zadružnih načela kao instrumenta ostvarivanja zadružnih vrijednosti; nedovoljne educiranosti zadruga i njenih članova o biti zadruga; niske obrazovne strukture članova zadruga i zadružnih upravitelja; prosječno malog broja zadrugara po zadruzi; izbjegavanja poslovanja putem zadruga kad proizvod ima visoku poziciju na tržištu; slabe kapitalne osnove zadruga (rezultat - nemogućnost investiranja vlastitih sredstava i dobivanja kredita – niska konkurentnost); neprepoznavanja uloge zadruga od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave; slabog međusobnog povezivanja zadruga radi jačanja konkurentnosti.

Sudjelovanje zadruga u ukupnim gospodarskim aktivnostima je relativno malo (za razliku od većine europskih zemalja). Iako sudjeluju u ukupnoj aktivnosti gospodarskih subjekata s 0,5%, udio u kapitalu i rezervama je svega 0,2%. Broj zadruga koje predaju godišnje financijsko izvješće povećava se, ali zabrinjava stagnacija ukupnih prihoda i naročito pad osnivačkih uloga (kao izravna posljedica smanjenja broja članova zadruga i/ili povlačenja zadružnih uloga), te veći gubitak od neto dobiti. Trenutačno je u Republici Hrvatskoj u sudski registar upisano preko 2.000 zadruga, u evidenciji zadruga koju vodi Hrvatski savez zadruga (bez štedno-kreditnih zaruga) s danom 31. prosinca 2007. vodi se 1.019 zadruga s 18.700 zadrugara i 3.500 radnika, dok ih je oko polovina predala godišnji financijski izvještaj za 2007. godinu.

2. Pitanja koja se trebaju urediti Zakonom

Ovim Zakonom implementira se Uredba Vijeća (EZ) br. 1435/2003 od 22. srpnja 2003. o Statutu europske zadruga (SCE), odnosno uvodi se u pravni sustav Republike Hrvatske Europska zadruga (SCE) - (Societas Cooperativa Europaea), čime se usklađuje zakonodavstvo Republike Hrvatske sa zakonodavstvom Europske unije. Uredba je donesena 22. srpnja 2003., a stupila je na snagu 18. kolovoza 2006. god.

Osnovni cilj ovog Zakona je provođenjem Uredbe omogućiti osnivanje europske zadruga od strane fizičkih osoba s prebivalištem u različitim državama članicama i/ili od strane pravnih osoba osnovanih prema pravu različitih država članica. Ona također omogućuje osnivanje europske zadruga putem spajanja postojeće zadruga, ili putem preoblikovanja zadruga u europsku zadrugu, bez prethodnog prestanka iste. Nadalje, svrha europske zadruga je udovoljavanje potreba njenih članica razvojem njihovih gospodarskih i/ili socijalnih aktivnosti, sukladno sljedećim načelima:

- ✓ poslove europske zadruga treba voditi na uzajamnu korist članova tako da svaki član ostvaruje korist prema njegovom sudjelovanju u radu zadruga,

- ✓ pravo nadzora trebaju imati svi članovi pod jednakim uvjetima, iako ponderirano pravo glasa može biti dopušteno, radi održavanja doprinosa svakog člana europske zadruge,
- ✓ udio u temeljnom kapitalu treba biti ograničen,
- ✓ dobit se treba dijeliti sukladno poslovanju s europskom zadrugom ili zadržati radi udovoljenja potreba članova,
- ✓ ne smiju postojati umjetna ograničenja članstva,
- ✓ nakon prestanka europske zadruge, neto imovina i rezerve trebaju se podijeliti sukladno načelu raspodjele bez udjela, tj. drugoj zadrugi koja ima slične ciljeve, ili za potrebe općih interesa.

Nadalje, kako je prekogranična suradnja između zadruga u Europskoj uniji trenutačno otežana pravnim i upravnim poteškoćama, uvođenjem oblika zadruge na europskoj razini, one se trebaju ukloniti na tržištu bez granica. Nužno je zadrugama omogućiti poslovanje izvan njihovih državnih granica, na čitavom ili na dijelu područja Zajednice.

Pravni okvir u komu se odvija poslovanje u Zajednici još uvijek je uglavnom utemeljeno na nacionalnim zakonima. Takva situacija je velika zapreka stvaranju grupa poslovnih subjekata iz različitih država članica, što je i razlog tome da je Vijeće EU donijelo Uredbu 2137/85 o europskoj ekonomskoj interesnoj grupaciji i broj 2157/2001 uspostavljajući pravni okvir za Europsko društvo. Međutim, ove Uredbe nisu primjerene posebnosti zadruga. Odlučna u osiguranju jednakih uvjeta konkurencije i ekonomskom razvoju, Europska unija je odlučila uvesti zadrugu koja je po obliku organizacije opće prepoznata u svim državama članicama s odgovarajućim pravnim instrumentima, radi razvoja prekograničnog poslovanja putem suradnje ili spajanja postojećih zadruga iz različitih država članica, ili putem osnivanja novih zadruga na razini Europske unije.

3. Posljedice koje će donošenjem ovoga Zakona proisteci

Prihvatanjem Uredbe o Statutu Europske zadruge, ustrojava se posebna europska zadruga. Ovaj Zakon omogućuje osnivanje zadruga od strane fizičkih osoba iz različitih država članica ili pravnih osoba osnovanih u različitim državama članicama. S minimalnim temeljnim kapitalom od 30.000 eura, ta nova europska zadruga može poslovati na cijelom tržištu Europske unije, s jedinstvenim pravnim identitetom, pravilima i strukturom. Ona može proširiti prekograničnu djelatnost bez dodatnih troškova i gubljenja vremena na osnivanje mreže ovisnih društava. Zadruge iz različitih država članica sada se mogu spojiti u europsku zadrugu i mogu postati europska zadruga preoblikovanjem.

Ovaj Zakon će povezivanjem različitih gospodarskih subjekata iz različitih država članica u europsku zadrugu, između ostalog, omogućiti povećanje njihove konkurentnosti, olakšati pristup i omogućiti zajednički nastup na europskom tržištu, omogućiti lakši pristup tržištu kapitala, smanjiti troškove vezane za osnivanje ovisnih društava u drugim državama članicama, promovirati zadrugu kao poseban i poželjan oblik gospodarskog subjekta, olakšati pristup rezultatima istraživanja i razvoja novih proizvoda, olakšati pristup poslovnim informacijama, te razviti hrvatsko zadrugarstvo.

Istovremeno će se provođenjem Direktive 2003/72/EC koja nadopunjuje Statut europske zadruge vezano za sudjelovanje radnika u njezinom upravljanju, omogućiti aktivno sudjelovanje radnika u upravljanju europskom zadrugom, čime se ostvaruju socijalni ciljevi Europske unije.

III. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona nije potrebno osigurati dodatna sredstva u državnom proračunu Republike Hrvatske.

IV. PRIJEDLOG ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Temelj za donošenje ovoga Zakona po hitnom postupku nalazi se u članku 161. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, br. 6/2002 – pročišćeni tekst, 41/2002, 91/2003, 58/2004 i 39/2008) i to zbog usklađenja s propisima Europske unije. S obzirom na to da je Zakon o uvođenju Europske zadruge – Societas Cooperativa Europaea (SCE) jedan od propisa čije donošenje predstavlja usklađivanje zakonodavstva Republike Hrvatske sa zakonodavstvom Europske unije, donošenje ovoga Zakona predlaže se po hitnom postupku, objedinjujući prvo i drugo čitanje.

**KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O UVOĐENJU EUROPSKE ZADRUGE
– SOCIETAS COOPERATIVA EUROPAEA (SCE)**

OPĆE ODREDBE

Svrha Zakona

Članak 1.

Ovim Zakonom uređuju se uvjeti i način provedbe Uredbe Vijeća (EZ) br. 1435/2003. od 22. srpnja 2003. o Statutu europske zadruge – Societas Cooperativa Europaea (SCE) (OJ L 207, od 18. kolovoza 2003., str. 1 do 24, i OJ L 49, od 17. veljače 2007. str. 35), (u daljnjem tekstu: Uredba).

Kad se u ovome Zakonu upućuje na "državu članicu" pod tim se razumiju članice Europske unije i države ugovornice Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru.

Primjena propisa

Članak 2.

Ako Uredbom nije što drugo propisano, na Europsku zadrugu (u daljnjem tekstu: SCE) sa sjedištem u Republici Hrvatskoj i na pravne osobe koje sudjeluju u osnivanju SCE, uz propise na koje Uredba upućuje, primjenjuju se i odredbe ovoga Zakona.

Upis u sudski registar

Članak 3.

SCE stječe pravnu osobnost upisom u sudski registar prema mjestu sjedišta.

POSEBNE ODREDBE

Pravo sudjelovanja u osnivanju SCE osoba čije središnje mjesto upravljanja nije u državi članici

Članak 4.

Pravna osoba čije središnje mjesto upravljanja nije u državi članici može sudjelovati u osnivanju SCE, pod uvjetom da je ta pravna osoba osnovana prema pravu države članice, da ima sjedište u toj državi članici i da je stvarno i stalno povezana s gospodarstvom države članice.

Nadležnost

Članak 5.

(1) Registarski sud je dužan ispitati jesu li sve pravne radnje i formalnosti što ih treba obaviti prije prijenosa sjedišta uredno obavljene i jesu li dana osiguranja iz članka 6. stavka 2. ovoga Zakona. Ako su te pretpostavke ispunjene, registarski sud će SCE izdati potvrdu iz članka 7.

stavka 8. Uredbe.

(2) RegistarSKI sud je dužan ispitati jesu li sve pravne radnje i formalnosti što ih treba obaviti prije spajanja zadruga uredno obavljene. Ako su te pretpostavke ispunjene, registarski sud će SCE izdati potvrdu iz članka 29. stavka 2. Uredbe.

(3) RegistarSKI sud ispituje pravovaljanost spajanja, kao dio postupka vezanog za osnivanje SCE (članak 30. Uredbe).

(4) RegistarSKI sud nadležan je za postupak provedbe postupka prestanka SCE (članak 73. stavci 1. do 4. Uredbe).

(5) Kad se na prijedlog nadležnih tijela ili bilo koje osobe koja ima pravni interes utvrdi da SCE ima središnje mjesto upravljanja u Republici Hrvatskoj čime je učinjena povreda članka 6. Uredbe, ministarstvo nadležno za zadruga odmah će o tome obavijestiti državu članicu u kojoj se nalazi sjedište SCE (članak 73. stavak 5. Uredbe).

Promjena sjedišta SCE

Članak 6.

(1) Prenese li SCE sa sjedištem u Republici Hrvatskoj središnje mjesto upravljanja u neku drugu državu, registarski sud će pozvati SCE da u primjerenom roku kojega odredi vrati središnje mjesto upravljanja u Republiku Hrvatsku ili da sjedište prenese u drugu državu u skladu s odredbama članka 6. Uredbe. Ne postupi li SCE u tom roku po zahtjevu suda, sud će donijeti odluku o prestanku SCE. U zahtjevu suda mora se navesti da će u slučaju da SCE ne postupi po zahtjevu nastupiti ta posljedica. Na temelju te odluke registarski sud će u sudski registar upisati da je nastao razlog za prestanak SCE. Žalba protiv odluke suda odgađa njezino izvršenje.

(2) Vjerovnici mogu najkasnije mjesec dana od dana objave s odgovarajućim upućivanjima prijedloga o prijenosu sjedišta, u pisanom obliku zatražiti od SCE da im za do tada nastale tražbine dade osiguranje, ako ne mogu tražiti da im se one podmire. Takvo im pravo pripada samo ako učine vjerojatnim da je zbog prijenosa sjedišta SCE ugroženo podmirivanje njihovih tražbina.

Tijela vođenja SCE

Članak 7.

SCE sa sjedištem u Republici Hrvatskoj može izabrati dualistički ili monistički sustav tijela vođenja društva. SCE s dualističkim sustavom tijela vođenja ima upravu i nadzorni odbor, a s monističkim sustavom ima upravni odbor.

Dualistički sustav tijela vođenja SCE

Članak 8.

(1) Članove uprave imenuje i razrješava nadzorni odbor. Statutom se može odrediti da ih imenuje i razrješava skupština SCE. Statutom se može odrediti skupno ili pojedinačno zastupanje SCE. Ako način zastupanja nije određen statutom, SCE članovi uprave zastupaju skupno.

(2) Ako nadzorni odbor imenuje jednog od svojih članova za obavljanje poslova člana uprave u slučaju kada član uprave nedostaje, mandat imenovanog člana ne može biti duži od godinu dana. U tom razdoblju miruju prava i obveze imenovane osobe kao člana nadzornog odbora.

(3) Članove nadzornog odbora imenuje i razrješava skupština SCE. Nadzorni odbor ne može imati manje od tri člana.

(4) Nadzorni odbor može odlučiti da je za preuzimanje određenih obveza u pravnom prometu od strane uprave, nužna njegova suglasnost.

Monistički susatva tijela vođenja SCE

Članak 9.

(1) Upravni odbor sastoji se od najmanje tri člana.

(2) Upravni odbor vodi poslovanje i zastupa SCE u pravnom prometu. Statutom se može odrediti skupno ili pojedinačno zastupanje SCE. Ako način zastupanja nije određen statutom, SCE članovi upravnog odbora zastupaju skupno.

Objava podataka u Službenom listu Europske unije.

Članak 10.

Izdavatelj "Narodnih novina" dužan je u roku od mjesec dana od dana kada objavi podatke o SCE iz članka 13. Uredbe iste proslijediti Uredu za službene publikacije Europskih zajednica.

KAZNENE ODREDBE

Prekršaji

Članak 11.

Prekršaji propisani hrvatskim propisima koji se odnose na zadruge primjenjuju se i na SCE i odgovorne osobe u SCE.

ZAVRŠNE ODREDBE

Stupanje na snagu

Članak 12.

Ovaj Zakon se objavljuje u Narodnim novinama i stupa na snagu danom prijema Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske Unije.

OBRAZLOŽENJE

Člankom 1. Zakona u pravni sustav Republike Hrvatske uvodi se Uredba Vijeća (EZ) br. 1435/2003 od 22. srpnja 2003. o Statutu europske zadruge – Societas Cooperativa Europaea (SCE) (OJ L 207, od 18. kolovoza 2003., str. 1 do 24, i OJ L 49, od 17. veljače 2007., str. 35).

Osnovne značajke Uredbe

Temeljne odredbe

Europska zadruga – Societas Cooperativa Europaea (SCE) je pravna osoba kojoj je temeljni kapital varijabilan i podjeljen je na dionice. SCE se registrira unutar EU u istoj državi članici u kojoj je središnje mjesto upravljanja.

Temeljni cilj SCE je zadovoljavanje potreba svojih članova i/ili razvoju njihovih ekonomskih i socijalnih aktivnosti putem zaključenja sporazuma o isporuci dobara ili usluga ili izvršenja radova koje SCE obavlja ili naručuje.

Osnivanje SCE

SCE mogu osnovati: pet ili više fizičkih osoba s prebivalištem u najmanje dvije države članice; pet ili više fizičkih osoba i pravnih osoba s prebivalištem odnosno sa sjedištem u najmanje dvije države članice; pravne osobe sa sjedištem u najmanje dvije države članice. SCE se može osnovati i spajanjem zadruga iz najmanje dvije države članice; preoblikovanjem zadruge ako je najmanje dvije godine imala ovisno društvo ili podružnicu u drugoj državi članici.

Kapital SCE

Temeljni kapital SCE je podjeljen u dionice članova i iznosi najmanje 30.000 eura, iskazanog u domaćoj valuti. Temeljni kapital je varijabilan i njegova izmjena ne zahtjeva izmjenu statuta SCE ni upis izmjene u sudski registar.

Statut SCE

Osnivači SCE donose statut. Statut najmanje uključuje: naziv SCE ispred kojeg ili iza kojeg mora biti kratica "SCE" i riječi "ograničena dogovornost" ("limited") ako članovi imaju ograničenu odgovornost za poslovanje zadruge; cilj i djelatnost zadruge; ime fizičkih i naziv pravnih osoba osnivača zadruge; sjedište zadruge; uvjeti i postupak prijema u članstvo i prestanak članstva; prava i obveze članova; nominalnu vrijednost dionica, iznos upisanog kapitala s naznakom da je varijabilan; posebne odredbe o raspodjeli dobiti, odredbe o imenovanju i razrješenju te pravima i odgovornosti članova organa vođenja; odredbe o glasovanju i kvorumu; trajanju SCE.

Prijenos sjedišta SCE

SCE koja ima sjedište (registrirana) u jednoj državi članici može prenijeti sjedište (registraciju) u drugu državu članicu bez prestanka SCE.

Registracija i objavljivanje

Svaka SCE se registrira u zemlji članici u kojoj je sjedište. Podaci o registraciji i prestanku SCE moraju se objaviti u Službenom listu Europske unije.

Tijela SCE

Osim skupštine, tijela SCE su nadzorni odbor i uprava ili samo upravni odbor.

Preoblikovanje SCE u zadrugu

SCE se može preoblikovati u zadrugu za koju je mjerodavno pravo države članice u kojoj se nalazi sjedište SCE. Odluka o preoblikovanju ne može se donijeti prije isteka dvije godine od upisa SCE u registar ili prije odobravanja prva dva seta godišnjih financijskih izvješća. Preoblikovanje SCE u zadrugu nema za posljedicu prestanak ili osnivanje nove pravne osobe.

Raspodjela neto imovine pri prestanku SCE

Neto imovina se raspodjeljuje sukladno načelu raspodjele bez udjela, ili kada je to dopušteno prema pravu države članice u kojoj SCE ima sjedište, sukladno alternativnom rješenju određenom u statutu SCE. Neto imovina se sastoji od imovine koje ostane nakon namirenja svih vjerovnika i povrata upisanih dionica.

Člankom 2. određuje se prioritet primjene Uredbe na SCE, zatim drugih propisa Republike Hrvatske na koje Uredba upućuje i ovoga Zakona.

Članak 3. uređuje stjecanje pravne osobnosti SCE.

Člankom 4. određuju se uvjeti pravnoj osobi čije središnje mjesto upravljanja nije u državi članici za sudjelovanje u osnivanju SCE.

Člankom 5. utvrđuje se nadležnost tijela u provedbi Uredbe.

Člankom 6. određuju se posljedice prijenosa središnjeg mjesta upravljanja SCE sa sjedištem u Republici Hrvatskoj u drugu državu članicu i određuje se zaštita vjerovnika SCE pri prijenosu sjedišta iz Republike Hrvatske u drugu zemlju članicu.

Člankom 7. utvrđuje se dualistički ili monistički sustav vođenja SCE.

Člankom 8. uređuje se način imenovanja i razrješenja članova uprave i nadzornog odbora SCE, pravo zastupanja SCE, najmanji broj članova nadzornog odbora, imenovanje člana nadzornog odbora u upravu, pravo suglasnosti nadzornog odbora upravi za preuzimanje određenih obveza u pravnom prometu u dualističkom sustavu vođenja SCE.

Člankom 9. utvrđuje se najmanji broj članova i ovlast upravnog odbora, te zastupanje SCE u monističkom sustavu vođenja SCE.

Člankom 10. utvrđuje se obveza i rok izdavatelja Narodnih novina o prosljeđivanju podataka o osnivanju, prestanku i prijenosu sjedišta SCE Uredu za službene publikacije Europskih zajednica.

Člankom 11. utvrđuje se primjena prekršajnih odredbi hrvatskih propisa koji se odnose na zadruge i na SCE i odgovorne osobe u SCE.

Člankom 12. utvrđuje se dan stupanja na snagu ovoga Zakona.